

De stamrecht-bv

Mede door de financiële crisis is de werkgever in sommige gevallen genoodzaakt voortijdig afscheid te nemen van zijn werknemers. Dit gebeurt vaak met een financiële compensatie, ofwel een gouden handdruk. De werknemer kan de ontslagvergoeding ineens laten uitkeren of in periodieken. Bij een uitkering in periodieken wordt de ontslagvergoeding ondergebracht bij een erkende verzekeraar of een stamrecht-bv. Bij hogere ontslaguitkeringen bestaat al snel de neiging het geld onder te brengen in een stamrecht-bv. Argumenten als lage kosten, flexibiliteit en sterftewinst voeren hier de boventoon. Het is de vraag of dit terecht is.

COREY DEKKERS

De werknemer die een gouden handdruk ontvangt, heeft een aantal mogelijkheden. Hij kan de uitkering in één termijn of meerdere termijnen laten uitkeren. De keuze is afhankelijk van de persoonlijke situatie en de wensen van de ex-werknemer. De praktijk leert dat veel ex-werknemers niet kiezen voor de uitkering ineens. De voornaamste reden is dat de uitkering progressief belast wordt. Dit kan ertoe leiden dat een deel of zelfs de gehele uitkering belast is met 52% belasting. Daartegenover staat het voordeel dat de werknemer na afrekening direct kan beschikken over netto vermogen. Door IB-middeling kan het tariefsnadeel enigszins worden gecompenseerd. Een ander voordeel om het bedrag in één keer te laten uitkeren is het ontlopen van de inkomensafhankelijke bijdrage zorgverzekeringswet (ZVW). De bijdrage wordt namelijk berekend tot het inkomen van € 32.369. Over inkomen hoger dan dit bedrag is dus geen ZVW-bijdrage verschuldigd. Als gekozen is voor meerdere termijnen en het inkomen per jaar daardoor lager blijft dan € 32.369 is in feite geen 42% heffing verschuldigd, maar 46,8%. Naast loonheffing van 42% wordt er ook nog 4,8% bijdrage ZVW gegeven.

Op grond van artikel 11 lid 1 sub g Wet LB heeft de werknemer de mogelijkheid de gouden handdruk aan te wenden voor een periodieke uitkering. Anders dan de lijfrentes vermeld in artikel 3.125 Wet IB (oudedagslijfrente, nabestaandenlijfrente en de tijdelijke lijfrente) hoeft de uitkering niet vast en gelijkmatig te zijn. Ook hoeft de uitkering niet levenslang te zijn. De duur van de uitkering wordt bepaald door de sterftেকans van de verzekerde (ex-werknemer). Deze moet minimaal 1% zijn. Wel geldt als eis dat de termijnen uiterlijk op de 65-jarige leeftijd ingaan, of bij eerder overlijden. Als de hoogte en de duur van de uitkeringen vast staan, is er sprake van een zuivere periodieke uitkering (zuivere lijfrente). Deze kan direct ingaan of uitgesteld zijn. Als de uitkeringen afhankelijk zijn van de hoogte van het kapitaal op het moment van aankoop is er sprake van een gerichte periodieke uitkering (gerichte lijfrente). Als het kapitaal vervolgens wordt aangewend voor een periodieke uitkering gaat de gerichte lijfrente over in een zuivere lijfrente.

DE STAMRECHT-BV De stamrecht-bv kan op grond van artikel 19a lid 1 onderdeel d Wet LB optreden als verzekeraar. Dit kan onder voorwaarden. Zo moet de bv in

Nederland zijn gevestigd, de stamrechtverplichting moet tot het binnenlandse ondernemingsvermogen gerekend worden en de stamrechtovereenkomst moet zakelijk zijn. Het benodigde oprichtingskapitaal van € 18.000 mag niet rechtstreeks afkomstig zijn uit de ontslaguitkering.

Of een stamrecht-bv interessant is, is afhankelijk van verscheidene factoren. In zijn algemeenheid kan een stamrecht-bv al snel interessant zijn als de ex-werknemer besluit verder te gaan als ondernemer. De ingebrachte ontslaguitkering kan dan als werkkapitaal dienen voor de onderneming. De ex-werknemer dient zich dan wel te realiseren dat het kapitaal risicodragend is geworden. Bij een eventueel faillissement van de bv is de ex-werknemer zijn ontslaguitkering kwijt. Als de onderneming weinig investeringen nodig heeft, bijvoorbeeld omdat de ex-werknemer als consultant werkt, is het raadzaam de ontslaguitkering buiten de onderneming te houden indien zuivere vermogensschade (schade geleden door verkeerd advies) niet is gedekt op de

aansprakelijkheidverzekering.

Mocht de ex-werknemer geen ondernemer worden, dan kan de stamrecht-bv aantrekkelijk zijn indien de kosten en het rendement beter uitvallen dan bij een verzekeraar. Dit geldt ook als er geen partner is en de ex-werknemer kapitaalvernietiging wil voorkomen bij overlijden. Zaken als de risicobereidheid van de ex-werknemer spelen hierin een grote rol.

DE STAMRECHTOVEREENKOMST Als de bv is opgericht, kan de ex-werknemer met de bv een stamrecht overeenkomen, veelal in de vorm van een gerichte lijfrente. Deze schriftelijke overeenkomst dient zakelijk opgesteld te zijn. Dat wil zeggen dat bij de bepaling van het stamrecht aansluiting moet worden gezocht bij door verzekeraars gehanteerde tarieven. Denk daarbij aan rekenrente, kosten en winstopslagen, sterftetabellen, enzovoort. De belastingdienst heeft twee modelstamrechtovereenkomsten gepubliceerd: een model voor een direct ingaande stamrechtuitkering en een model voor de uitgestelde. Beide zijn te vinden op www.belastingdienst-pensioensite.nl.

Afhankelijk van de wensen van de ex-werknemer kan gekozen worden voor een direct ingaande stamrechtuitkering (zuiver stamrecht), een uitgestelde zuivere stamrechtuitkering, een uitgestelde gerichte stamrechtuitkering of een combinatie van die mogelijkheden. Hierbij gelden steeds twee eisen: de uitkering moet zakelijk worden bepaald en de duur moet minimaal voldoen aan de 1%-sterftekans.

WAARDERING STAMRECHTVERPLICHTING

Bij de waardering van de stamrechtverplichting moet onderscheid gemaakt worden tussen de gerichte en zuivere lijfrente. Zolang er nog geen zuivere lijfrente is aangekocht, zal het kapitaal als uitgangspunt dienen. Na inhouding van kosten (meestal 5%) zal het resterende kapitaal jaarlijks worden opgerent. Dit kan een vast overeengekomen percentage zijn of een variabel percentage dat overeenkomt met het U- of T-rendement. Ongeacht waarvoor gekozen wordt, het overeengekomen percentage dient zakelijk te zijn. Als vervolgens met het kapitaal een stamrechtuitkering wordt aangekocht, die- ▢

EEN UITGEWERKT VOORBEELD

Karel, geboren op 1 januari 1965, krijgt op 15 december 2009 een ontslaguitkering van €200.000. Zijn wens is om vanaf 1 januari 2010 gedurende vijf jaar een uitkering te ontvangen van €12.000 per jaar. Na vijf jaar wil Karel het restant van het stamrechtkapitaal aanwenden voor een periodieke uitkering tot 65 jaar, die jaarlijks met 2% stijgt. Op advies van zijn adviseur besluit Karel zijn ontslaguitkering onder te brengen bij een stamrecht-bv. Dit plan wordt mede ingegeven door het feit dat Karel alleenstaand is. Op deze manier komt bij overlijden de sterftewinst toe aan zijn erfgenamen. Tijdens het adviesgesprek heeft Karel uitgesproken geen wens te hebben om ondernemer te worden. Tevens geeft hij aan zo min mogelijk beleggingsrisico te willen lopen. De adviseur geeft aan dat de kosten voor de oprichting van de bv € 2.000 bedragen en de jaarlijks terugkerende kosten ongeveer € 1.700, bestaande uit accountantskosten, kosten loonadministratie en kosten KvK. De marktrente bedraagt 3,5%. In 2015 is de marktrente 3%. In de stamrechtovereenkomst tussen de bv en Karel is overeengekomen dat het kapitaal jaarlijks met 4% wordt opgerent en dat de eerste kosten 5% bedragen.

Gezien de wensen van Karel zal in 2010 voor een deel van de koopsom een zuivere stamrechtuitkering aangekocht worden en voor het resterende deel een uitgestelde gerichte stamrechtuitkering. In 2015 zal met het uitgestelde deel een zuivere stamrechtuitkering aangekocht worden. Hoe hoog de uitkering zal zijn, is afhankelijk van het beschikbare kapitaal, de rekenrente en de sterftekansen.

De gevolgen van twee verschillende aankoopmomenten worden uitgewerkt en weergegeven in de balans.

De verwerking van de koopsom

De bv brengt als verzekeraar kosten in rekening. In de stamrechtovereenkomst met Karel wordt een percentage van 5% gehanteerd. Het restantkapitaal kan aangewend worden voor de aankoop van een gerichte stamrechtuitkering.

Gouden handdruk	€200.000
Kosten en winstopslag	€ 10.000

Resteert	€190.000

Voor de aankoop van de zuivere stamrechtuitkering van €12.000 per jaar dient de bv een commerciële bruto koopsom te bepalen. De commerciële koopsom bedraagt € 57.591 en is gebaseerd op een rekenrente van 3,5%, een kostenopslag van 5% en een leeftijdsterugstelling van vijf jaar. De commerciële netto koopsom is €54.848.

Het restant van het gestorte kapitaal, dat overblijft na onttrekking van de commerciële koopsom, bedraagt dan €132.409. Dit bedrag wordt verder opgerent met 4% per jaar.

Balanswaardering ingegane stamrechtuitkering

Als de bv overgaat tot het uitkeren van het stamrecht is er sprake van een zuivere stamrechtverplichting. Voor de fiscale balans dient deze verplichting gewaardeerd te worden tegen marktrente, maar met een minimum van 4% (artikel 3.29 Wet IB). In tegenstelling tot het waarderen van een pensioenverplichting mag hier wel rekening gehouden worden met leeftijdsterugstelling. Aangezien in dit voorbeeld de marktrente lager is dan 4% dient de stamrechtverplichting te worden gecorrigeerd.

Fiscale bruto koopsom: €56.913

Fiscale netto koopsom: €54.203

De gevolgen voor de balans in jaar 1

Fiscale openingsbalans 01-01-2010

Debet		Credit	
Bank	€218.000	Aandelenkapitaal	€18.000
		Stamrechtkapitaal	€200.000
Fiscale eindbalans 31-12-2010			
Debet		Credit	
Bank	€213.300	Aandelenkapitaal	€18.000
		Opgerent stamrechtkapitaal	€137.705
		Stamrechtverplichting	€44.217
		Kostenvoorziening	€2.710
		Nog te verdelen winst	€8.534
		Nog te betalen vpb	€2.134
Totaal	€213.300		€213.300

Toelichting op de balans over het jaar 2010

Bank	
Banksaldo 01-01-2010	€218.000
Stamrechtuitkering	€ 12.000
Kosten	€ 3.700
Rente-inkomsten	€ 11.000

Eindsaldo	€213.300

Resultaat over het jaar 2010

Overzicht resultatenrekening	
Rente-inkomsten	€11.000
Vrijval kostenopslag	€10.000
Vrijval fiscaal/commercieel	€ 677

Subtotaal	€21.677

Overzicht uitgestelde stamrechtverplichting

01-01-2010	€132.409
Opbrenging	€ 5.296

Saldo 31-12-2010	€137.705

Kosten

Algemene kosten	€ 3.700
Opbrenging uitgest. stamrecht	€ 5.296
Opbrenging ingegane stamrecht	€2.014

Subtotaal	€11.010
Resultaat	€10.667
Nog te betalen vpb	€ 2.134
Nog te verdelen winst	€ 8.534

Overzicht ingegane stamrechtverplichting

01-01-2010	€ 54.203
Uitkering	€ 12.000

Saldo 31-12-2010	€ 44.217

Opbrenging	€ 2.104

Toelichting

Stamrechtverplichting	
Commerciële waardering	€54.848
Fiscale waardering	€54.203

Winst	€ 645

Kosten voorziening

Fiscale kosten voorziening	€2.710
Comm. kostenvoorziening	€2.742

Winst	€ 32
Winst stamrecht-bv	€10.000

In 2015 wil Karel het restant kapitaal aanwenden voor een periodieke uitkering tot 65 jaar. De fiscale beginbalans primo 2015 ziet er als volgt uit:

Debet		Credit	
Bank	€190.223	Aandelenkapitaal	€18.000
		Opgerent stamkapitaal	€161.096
		Stamrechtverplichting	€ 0
		Nog te verdelen winst	€17
		Kostenvoorziening	€0
		Winstreserve	€11.106
		Nog te verdelen winst	€ 17
		Nog te betalen vpb	€4
	-----		-----
Totaal	€190.223		€190.223

De hoogte van de uitkering is gebaseerd op commerciële tarieven. Hier dient dus rekening te worden gehouden met leeftijdsterugstelling, indexatieverplichting, kostenopslag van 5% en een rekenrente van 3%. Met een kapitaal van €161.096 kan een periodieke uitkering worden aangekocht van €11.420 met 2% stijging.

De fiscale waardering van de uitkering van €11.420, 2% stijgend, bedraagt per 01-01-2015

Netto:	€143.154
Bruto:	€150.311

De commerciële waarde is echter

Netto:	€153.427
Bruto:	€161.096

Het verschil tussen de bruto fiscale en bruto commerciële waarde is een eenmalige vrijval. Het bedrag van €10.785 valt direct in de winst. Het verschil tussen de bruto en netto fiscale waarde dient als kostenvoorziening gepasseerd te worden ($€15.0311 - €14.3154 = €7.157$). Deze kostenvoorziening wordt vervolgens lineair afgeboekt. De kostenvoorziening ultimo 2015 is €6.680.

Na de mutaties over het boekjaar 2015 ziet de fiscale eindbalans er dan als volgt uit:

Fiscale eindbalans 31-12-2015

Debet		Credit	
Bank	€184.299	Aandelenkapitaal	€18.000
		Stamrechtverplichting	€137.564
		Kostenvoorziening	€6.680
		Winstreserve	€11.123
		Nog te verdelen winst	€8.746
		Nog te betalen vpb	€2.186
	-----		-----
Totaal	€184.299		€184.299

nen hoogte en duur op commerciële grondslagen berekend te zijn. Dit geldt ook als de ex-werknemer de uitkering als uitgangspunt neemt. Zo dient bij de bepaling van de koopsom rekening te worden gehouden met de marktrente ten tijde van aankoop, leeftijdsterugstelling, recente sterftetafel en kostenopslagen. Als de uitkering definitief is vastgesteld, zal deze fiscaal op de balans gewaardeerd moeten worden. Artikel 3.29 Wet IB geeft aan dat voor de fiscale waardering een minimale rekenrente van 4% in acht moet worden genomen. Ook als de zakelijke rente waarmee de hoogte van de uitkering is bepaald lager ligt. Anders dan bij de waardering van de pensioenverplichting mag hier wel rekening gehouden worden met leeftijdsterugstelling. Artikel 8 lid 6 Vpb is hier niet van toepassing.

Het grootste risico van een stamrecht-bv is dat er niet voldoende vermogen is om de gewenste uitkering aan te kopen. Dit kan zijn door verkeerde beleggingen, of een te hoog oprentingspercentage van het kapitaal. Door de lage marktrente kan de fiscale waardering van de verplichting lager zijn dan daadwerkelijk benodigd.

CONCLUSIE De stamrecht-bv heeft voordelen maar zeker ook nadelen. De grootste nadelen zijn het beleggersrisico, het liquiditeitsrisico en de eventuele verliesverdamping. Naarmate er meer uitkeringen hebben plaatsgevonden, nemen de liquiditeit en daaraan gerelateerd de rente-inkomsten af. Met andere woorden, de omzet neemt af. Aangezien de kosten in verhouding tot het eigen vermogen toenemen (denk aan accountantskosten, kosten loonadministratie, KvK) is er een toenemende kans op verlies. Dit geldt zeker voor de echte stamrecht-bv zonder ondernemingsactiviteiten. Om verliesverdamping te voorkomen, moet het rendement toenemen om de gemaakte kosten te dekken. De verliesverrekening voor de vpb is beperkt tot drie jaar terug (carry back) en zes jaar vooruit (carry forward) over de jaren 2009-2010. Omdat het geld bedoeld is voor periodieke uitkeringen zal de wens bestaan solide te beleggen. Zeker als het geld is ondergebracht bij derden zal er in verband met aansprakelijkheid prudent belegd worden. Als de bv geen niet-compenseerbaar verlies wil hebben en voldoende liquiditeiten, dan zal zij offensiever moeten beleggen. En dat brengt risico's met zich mee.

Verzekeraars hebben de laatste jaren noodgedwongen hun kosten verder verlaagd. Tevens zijn verzekeringsproducten als het gaat om de gouden handdruk steeds flexibeler geworden. Nu vanaf 2010 ook bancaire oplossingen mogelijk zijn verdient het aanbeveling alle mogelijkheden goed met elkaar te vergelijken. De tijd dat een stamrecht-bv als vuistregel aantrekkelijk is vanaf € 50.000 is voorbij. ■

Corey Dekkers MFP FFP is als pensioenspecialist werkzaam op de afdeling Fiscale en juridische zaken van Pensioendesk Nederland. Mail: fjz@pd.nl.

